

ДИТИНА В ЗВИЧАЯХ ТА ВІРУВАННЯХ УКРАЇНЦІВ

(Рекомендаційний список літератури)

Світ українських традицій нескінченно багатий. Століттями складалася гармонійна система обрядів та вірувань, які на сучасному історичному етапі знову набувають популярності.

Народні звичаї охоплюють усі ділянки громадського, родинного і суспільного життя. Звичаї – це ті неписані закони, якими керуються в найменших щоденних і найбільших всенаціональних справах. В усіх місцевостях України велика увага приділялася звичаям та обрядам, пов'язаними з народженням, хрещенням та вихованням дитини. Згідно з народними віруваннями, дотримання і виконання відповідних звичаєвих настанов і обрядів – необхідна передумова успішного народження, здоров'я і благополуччя дитини та її щасливої долі.

Виховання дітей в українських родинах проходило в органічній єдності з укладом життя народу, його історією, культурними і побутовими традиціями. Воно ґрунтувалося на принципах духовності, народності, гуманізму, природовідповідності, зв'язку із життям народу, тощо.

Пропонуємо до Вашої уваги список літератури, яка допоможе Вам більш детально ознайомитись з цією темою.

1. Борисенко, В. Народини / В. Борисенко // Наука і суспільство. – 1991. – № 1.
2. Бриняк, О. Родильна обрядовість українців: регіональні варіації за етнографічними записами кінця ХІХ – початку ХХ ст. / О. Бриняк // Київська старовина. – 2011. – № 2. – С. 55–80. – Бібліогр.: с. 76–80.
3. Бриняк, О. Рудименти міфологічних вірувань у родильній обрядовості та хрестинній поезії українців [Електронний ресурс] / О. Бриняк // Народознавчі зошити. – 2011. – № 3. – С. 426–435. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/NaZo_2011_3_9.pdf
4. Булашев, Г. Український народ у своїх легендах, релігійних поглядах та віруваннях / Г. Булашев. – К. : Довіра, 1992. – 414 с.
5. Войтович, В. Українська міфологія / Валерій Войтович ; гол. ред. С. Головка. – К. : Либідь, 2005. – 664 с. – Бібліогр.: с. 642–663.
6. Воропай, О. Звичаї українського народу / О. Воропай. – К. : Школа, 2006. – 384 с.

7. Ганус, Д. Родильна обрядовість на Волині / Д. Ганус // Народна творчість та етнологія. – 2013. – № 4. – С. 130–133.
8. Гвоздевич, С. Вода і вогонь у родильній обрядовості українців XIX – поч. XX ст. / С. Гвоздевич // Народознавчі зошити. – 1995. – № 1. – С. 34–35.
9. Гвоздевич, С. Родильна обрядовість українців / Стефанія Гвоздевич // Народознавчі зошити. – 1997. – № 2. – С. 11–16.
10. Грицак, Є. Дитина в українських народних повір'ях / Є. Грицак // Неопалима купина. – 1995. – № 5–6. – С. 95–96.
11. Грицак Є. Дитина в українських народних повір'ях і в народному лісництві / Є Грицак // Неопалима купина. – 1995. – № 3–4. – С. 75–100.
12. Грушевський, М. С. Дитина у звичаях і віруваннях українського народу / М. С. Грушевський ; гол. ред. В. Куценко, ред. Л. Петік. – К. : Либідь, 2006. – 256 с. : іл.
13. Гуркіна, Г. О. Традиції та звичаї українців / Г. О. Гуркіна, О. В. Сердюк ; худож. Г. Гадалашвілі [та ін.] ; фотогр. В. Меркулова. – Х. : Торсінг плюс, 2008. – 95 с. : ілюстр., фотоілюстр. – (Моя Україна).
14. Дерлиця М. Селянські діти : етнографічний нарис // Етнографічний збірник НТШ. – 1898. – Т. 5. – С. 121–136.
15. «Доглянь, куме, мою дитину, як свою» : (обряд хрестин дитини) // Позакласний час. – 2011. – № 3. – С. 6–7.
16. Заглада, Н. Побут селянської дитини : матеріали до етнології / Н. Заглада. – К., 1929. – Т. 1. – 260 с.
17. Іваницький, А. Зауваги до типології родильно-хрестинних пісень та обрядовості / А. Іваницький // Народна творчість та етнологія. – 2013. – № 3. – С. 52–57.
18. Йовенко, Л. І. Пологові звичаї й обряди Уманського краю (за матеріалами праці Хр. Ящуржинського «Повір'я і обряди родин та хрестин») / Л. І. Йовенко // Міжконфесійна палітра Уманщини XVIII – XX століть : (зб. наукових праць). – Умань : СПД Сочінський, 2008. – 160 с.

19. Кислашко, О. Дохристиянські вірування і виховання особистості в народів Руси-України / Олександр Кислашко // Українська література в загальноосвітній школі. – 2010. – № 4. – С. 31–33.
20. Ковальчук, О. В. Українське народознавство : книга для вчителя / О. В. Ковальчук ; худ. оформлення В. Є. Перевальського. – К. : Освіта, 1994. – 172, [4] с. – Бібліогр.: с.172–173.
21. Кондратович, О. Українські звичаї: Народини. Коса ж моя ... / Олександра Кондратович. – Луцьк : ВАТ «Волинська обласна друкарня», 2007. – 240 с.
22. Лановик, М. Б. Українська усна народна творчість / М. Б. Лановик, З. Б. Лановик. – К. : Знання-Прес, 2001. – 591 с.
23. Лепкий, Д. Деякі вірування про дитину / Д. Лепкий // Зоря. – 1886. – № 15–16. – С. 77–269.
24. Лозко, Г. С. Українське народознавство : [навч. посібник] : рек. МОН України / Г. С. Лозко ; Галина Лозко. – Вид. 5-те, зі змінами та доповненнями. – Тернопіль : Мандрівець, 2014. – 512 с. : іл. – Бібліогр.: с. 487–512.
25. Макарчук, С. А. Звичаї й обряди, пов'язані з народженням дитини / С. А. Макарчук // Етнографія України / С. А. Макарчук. – Львів : Світ, 2004.
26. Мамчур, Н. Традиції хрещення на Уманщині / Н. Мамчур // Берегиня. – 2011. – № 3. – С. 32–36.
27. Маховська, С. Народини на Хмельниччині : [українські народні звичаї народження, догляду, виховання дитини] / С. Маховська // Берегиня. – 2011. – № 1. – С. 5–24.
28. Мосіяшенко, В. А. Українська етнопедагогіка : навч. посібник : рек. МОН України як навч. посібник для студ. ВНЗ / В. А. Мосіяшенко. – 3-тє вид., стер. – Суми : Університетська книга, 2013. – 174, [1] с. : табл. – Бібліогр. в тексті.
29. Народна культура українців: життєвий цикл людини : історико-етнологічне дослідження : в 5 т. / науков. ред. М. Гримич. – К. : Дуліби, 2008. – Т. 1 : Діти. Дитинство. Дитяча субкультура. – 400 с.

30. «Не доспи, не доїж, а дитину постриж» : (обряд перших пострижин дитини) // Позакласний час. – 2011. – № 3. – С. 7–8.
31. Небесна, З. Звичаї при народженні дитини на Бойківщині / Зоряна Небесна // Народна творчість та етнографія. – 2010. – № 6. – С. 40–46.
32. Огієнко, І. Дохристиянські вірування українського народу : історично-релігійна монографія / Іван Огієнко (Митрополит Іларіон). – К. : Акціонерне товариство «Обереги». – 1992. – 424 с.
33. Онищук, А. Родини, хрестини та дитина до шостого року життя / А. Онищук. – Львів, 1912. – 115 с.
34. Радул, О. До витоків формування сімейного виховання у давніх слов'ян та їх пращурів // Рідна школа. – 2009. – № 2–3. – С. 69–73.
35. Рогальська, Н. Образ дитинства у звичаях українського народу / Надія Рогальська // Збірник наукових праць Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини / МОН України, Уманський держ. пед. ун-т ім. П. Тичини ; [голов. ред. Мартинюк М. Т.] ; [редкол.: Побірченко Н. С., Коберник О. М., Кузь В. Г. [та ін.]. – Умань : [Жовтий О. О.], 2012. – Ч. 1. – С. 251–256.
36. Сележан, Й. Основи національного виховання : українознавство: ритуально-міфологічна, звичаєва та обрядова культура українців : хрестоматія / Й. Сележан. – Чернівці : Книги – ХХІ, 2005. – 306 с.
37. Словник символів культури України / за ред. В. П. Коцура, О. І. Потапенка, М. К. Дмитренка. – К. : Міленіум, 2002. – 260 с.
38. Стельмахович М. Г. Народне дитинознавство / М. Г. Стельмахович. – К. : Т-во "Знання" України, 1991. – 48 с. – (Серія 7 "Педагогічна" ; № 2).
39. Стельмахович, М. Г. Українська народна педагогіка : навч.-метод. посіб. : рек. МОН України як навч.-метод. посіб. для студ. педагогіч. навч. закладів держ. ун-тів / Мирослав Стельмахович. – К. : [ІЗМН], 1997. – 231, [1] с. – Бібліогр.: с. 228–230.
40. Супруненко, В. Народини : витоки нації: символи, вірування, звичаї та побут українців / Володимир Супруненко. – Запоріжжя : Берегиня, 1993. – 136 с.

41. Сявавко, Є. І. Українська етнопедагогіка в її історичному розвитку / Є. І. Сявавко ; АН УРСР, Державний музей етнографії та художнього промислу. – К. : Наукова думка, 1974. – 149, [2] с.
42. Ткаченко, О. М. Загальні питання етнопедагогіки : навч. посібник О. М. Ткаченко ; О. М. Ткаченко ; МОН України, Кіровоградський держ. пед. ун-т ім. В. Винниченка. – Кіровоград : Центр оперативної поліграфії "Авангард", 2013. – 55, [1] с. – Бібліогр.: с. 53–55.
43. Трумко, Д. Магічні способи впливу на майбутнє дитини : (за матеріалами українсько-польського пограниччя) / Дзвенислава Трумко // Народна творчість та етнологія. – 2012. – № 4. – С. 127–133.
44. Українське дитинознавство / Уманський ДПУ імені Павла Тичини ; [уклад. Л. І. Йовенко]. – Умань : [Алмі], 2011. – 158, [1] с. – Бібліогр. в тексті.
45. Українські традиції і звичаї : [народні вірування, традиції, звичаї, обрядовий календар, свята, обереги] / авт.-упоряд.: В. М. Скляренко, А. С. Шуклінова, В. В. Сядро ; іл. В. М. Юденкова. – Х. : Фоліо, 2007. – 318 с. – (Дитяча енциклопедія).
46. Українці: народні вірування, повір'я, демонологія / [упоряд., прим. та біогр. нариси А. П. Пономарьова, Т. В. Косміної, О. О. Буряк ; вступ. стаття А. П. Пономарьова ; іл. В. І. Гордієнка]. – 2-ге вид. – К. : Либідь, 1992. – 637, [3] с. : іл. – (Бібліотека "Пам'ятки історичної думки України"). – Бібліогр.: с. 624–636.
47. Хрестоматія з українського дитинознавства / [укл. Л. І. Йовенко] ; Уманський ДПУ ім. П. Тичини. – Умань : [АЛМІ], 2008. – 140 с. – Бібліогр.: с. 138.
48. Черепанова, С. Філософія родознавства / Світлана Черепанова. – К. : Знання, 2008. – Р. 3 : Родинна обрядовість українців. – С. 185–214.
49. Чмелик, Р. П. Мала українська селянська сім'я другої половини ХІХ – початку ХХ ст. : (структура і функції) : [монографія] / Роман Чмелик. – Львів : Ін-т народознавства НАН України, 1999. – 141, [3] с. : фотоіл.
50. Чубинський, П. П. Мудрість віків : в 2 кн. / П. П. Чубинський ; упоряд. С. Горкавого, Ю. Іванченко. – К. : Мистецтво, 1995. – Кн. 1. – 224 с. : іл. ; Кн. 2. – 224 с. : іл.

51. Щербак, І. М. Діти в традиційних обрядах українців / І. М. Щербак // Народна творчість та етнографія. – 2003. – № 3. – С. 71–77.
52. Щербак, І. М. Діти в обрядах та віруваннях українців ХІХ – початку ХХ ст. (статевіковий аспект традиційної культури) : автореф. дис. ... канд. іст. наук : 07.00.05 «Етнологія» / Щербак Інна Михайлівна ; Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України. – К., 2004. – 21 с.
53. «Щоб здоровою росла, у травах купана була» : (обряд купання новонародженої дитини) // Позакласний час. – 2011. – № 3. – С. 5–6.
54. Ящуржинський, Хр. Повір'я і обрядності родин і хрестин / Хр. Ящуржинський // Киевская старина. – 1893. – Т. 62. – С. 75–83.

Список підготувала зав. інформаційно-бібліографічним відділом Ткаченко Т. С.